

Kieltenopetuksen eriarvoisuuden korjaaminen kieltenopiskelun lisäämiseksi ja monipuolistamiseksi

FT, tutkimuskoordinaattori Teija Kangasvieri,
Soveltavan kielentutkimuksen keskus, Jyväskylän yliopisto

Sivistysvaliokunta 11.11.2025

Kieltenopiskelun eriarvoisuus

- Lukuvuonna 2024/2025 Kainuussa opiskeltiin valinnaista kieltä vuosiluokilla 1–6 yhteensä 27 koulussa ja Uudellamaalla 431 koulussa.
- Lukuvuonna 2024/2025 Kainuussa opiskeltiin valinnaista kieltä vuosiluokilla 7–9 yhteensä 12 koulussa ja Uudellamaalla 207 koulussa.
- EDUCA-lippulaivan tuore selvitys **perusopetuksen tilannekuvasta** toteaa:
- ”Etenkin suurissa kaupungeissa suoritettiin enemmän valinnaisia kieliä kuin muissa kuntaryhmissä ja valinnaisten kielten opinnot aloitettiin varhaisemmilla vuosiluokilla.” (Kalalahti ym. (2025). *Perusopetuksen tilannekuva erilaistuvissa kunnissa: Manner-Suomen kuntien tarkastelu.*)
- Adlercreutz, A. (2025). Lapsia ja nuoria tulee johdonmukaisesti rohkaista valitsemaan vieraita kieliä. [Kieli, koulutus ja yhteiskunta](#), 16(6).
- ”Kielten opiskelussa on tunnistettavissa merkittävää alueellista vaihtelua. On syytä pohtia, mistä tällaiset eroavaisuudet syntyvät ja mistä ne kertovat.”
- ”Suomessa opetuksen ja koulutuksen järjestäjillä eli käytännössä kunnilla on erittäin suuri vastuu siitä, että kielivalikoima on opetuksessa ja koulutuksessa kattava. Olennaista on myös varmistaa, että oppilailla on mahdollisuus johdonmukaiseen kielipolkuun läpi opintojen.”

Koulu- ja koulutuspoliittinen kuntatutkimus II 2023–2025:

- Kieltenopetuksen järjestäminen ja kehittäminen riippuu rehtoreilla tilastollisesti merkitsevästi kuntakoosta ja sekä rehtoreilla että kuntapäättäjillä kunnan koosta ja sijainnista → kieltenopiskelu on täysin alueellistunutta, epätasa-arvoista ja vailla yhdenvertaisuutta maassamme.

Oppilailla on kielenoppimismotivaatiota:

- Kangasvieri (2022): ”Suomalaisoppilaat ovat motivoituneita kielenoppijoita kielen opiskelun aloitettuaan.”
- Veivo ym. (2023). Nuoret arvostavat monipuolista kielitaitoa ja haluavat osata kieliä laajentaakseen maailmankuvaansa. Kieli, koulutus ja yhteiskunta, 14(4).
- OKM:n/Nuorten Akatemian kuuleminen opetus- ja kulttuuriministeriön uutinen (15.5.2025):

Lasten ja nuorten kieltenopetuksen kuuleminen 2024:

- Lapset ja nuoret suhtautuvat myönteisesti kieltenopiskeluun kouluissa
- Koulu on paras paikka oppia kieliä, pelit ja sosiaalinen media kakkosena

**Koska Suomi pienenä kielialueena ja
vientivetoisena maana sekä turvallisuutensa ja
kansainvälisen asemansa takia tarvitsee
kielitaitoisen kansan/riittävän kielitaitovarannon,
jonka rakentamisessa ja ylläpitämisessä
koululaisten kieltenopiskelu on avainasemassa,
niin **miksi emme mahdollista sitä heille?****

Ehdotettu muutos perusopetuksen kieliohjelmiaan

- Kaikilla kunnilla olisi A1- ja B1-kielen ja JOKO A2-kielen TAI B2-kielen järjestämisvelvollisuus. Tämä lisäisi kieltenopetuksen tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta maassamme, kun kaikilla oppilailla olisi asuinpaikkakunnastaan riippumatta **mahdollisuus opiskella kolmea kieltä perusopetuksen aikana.**
- Opiskeltava kieli ja sen aloitusajankohta olisivat oppilaan ja huoltajien päätettävissä.
- Lisäksi usein hankalaksikin koettu **A2-kielen jatkamisvelvollisuus poistuu** sekä oppilailta että kunnilta, mikä lisää sekä kieltenopiskelun aloittamisen että järjestämisen houkuttelevuutta.
- Kaikessa yksinkertaisuudessaan muutoksessa on vain kyse **valinnaiskielen järjestämisvelvollisuuden lisäämisestä kunnille.**

Ehdotus uudeksi perusopetuksen kieliohjelmaksi

VUOSILUOKKA									
OPPIMÄÄRÄ	1	2	3	4	5	6	7	8	9
A1	X	X	X	X	X	X	X	X	X
A2			X	X	X	X			
B1							X	X	X
B2								X	X

Poliittisesti I:

- **Hallitusohjelma (2023):**

"Hallitus mahdollistaa kieltenopetuksen ja -opiskelun varhaistamisen, laajentamisen ja monipuolistamisen. Varmistetaan, että kieltenopetukseen on varattu riittävästi tuntiresursseja."

- Euroopan neuvoston nykykielten keskuksen (ECML:n) **motivaatiomanifesti** (26.9.2025) :
- *"kielten opetus ja oppiminen kouluissamme ei ole kulttuurillista luksusta vaan poliittinen välttämättömyys."*
- **Kuntaliitto (2024):** *"Kunnat ovat jo pidempään jatkuneessa haastavassa väestönmurroksessa vastanneet hyvin perusopetuksen saatavuuteen ja saavutettavuuteen perusopetuslain velvoitteiden mukaan. Lasten sivistykselliset oikeudet on turvattava myös jatkossa, vaikka koululaisikäluokat pienenevät."*
- → Ainoa tie kieltenopetuksen yhdenvertaisuuteen lienee siis **kuntia velvoittava lainsäädäntö** eli tässä tapauksessa **tuntijako**.
- Voisimme jälleen olla **kielikoulutuspolitiikan edelläkävijä**, kun Suomessa opiskeltaisiin perusopetuksessa kolmea kieltä.
- **Kauan** (1990-luvun puolivälistä) **odotettu rakenteellinen muutos** (oppilaat, huoltajat, opetuksen järjestäjät, opettajat, tutkijat) jatkuvan lähes tuloksettoman hanke/kehittämistoiminnan sijaan.

Poliittisesti II:

- Monipuolinen kieltenopiskelu tulee mahdollistaa lapsille ja nuorille esimerkiksi ottamalla **kieltenopetuskin osaksi tulevaa perusopetuksen osaamistakuuta**.
 - Nyt tarvitaan **vahva poliittinen tahto kieltenopetuksen eriarvoisuuden korjaamiseen** vihdoin.
 - Kyse on lasten ja nuorten **oikeudesta saada haluamaansa opetusta** tässä maassa.
 - Vaikka väestönmurros ja kuntien rahat vähissä: **Väestönkehityksestä fokus opetuksen kehittämiseen**.
- Toteutetaan **harkittu muutos** perusopetuksen kieliohjelmaan/kuntien kieltenopetuksen järjestämisvelvollisuuteen ja tehdään **seurantatutkimus** muutoksen vaikutuksista.

Jokaisella oppilaalla on oikeus
tulla kielitaitoiseksi.

Lisätietoja:

teija.kangasvieri@jyu.fi

040 8053017

Kolmas kieli toden sanoo.

Kielitaitokin on perustaito.

Kielitaito on sivistystä
ja pääomaa.

kieltenopiskelu ei ole
etuoikeus, vaan jokaisen
oppilaan oikeus.